

Ik heb aan N. V. BROCADES STHEEMAN & pharmacia verzocht onverwijld de verspreiding van dit tendentieuze uittreksel stop te zetten, doch acht me verplicht ook tegen de vervaardigers van het z. g. uittreksel E. ROSSE & Co. Hamburg in dit *Tijdschrift* protest aan te teekenen.

H. WEVE.

OVER VERGIFTIGING DOOR LICHTGAS.

De belangrijke mededeeling van dr. DE JONGH en prof. E. LAQUEUR bracht onwillekeurig den naam VON PETTENKOFER in het geheugen terug en wanneer wij dan zijn *Handbuch der Hygiene* naslaan, krijgen wij eenig inzicht in de factoren, die de CO-vergiftiging op grooten afstand beheerschen. Op bladz. 61 lezen we:

Den wesentlichsten Einfluss hat aber nach PETTENKOFER die *aspirirende Wirkung unserer erwärmten Häuser* resp. Wohnungen, die wie eine Art Saugpumpe auf den Boden aufgesetzt sind und die Bodenluft und mit ihr das Gas ansaugen. In dem VON PETTENKOFER beschriebenen Fall in Augsburg, der sich in December 1859 ereignete und bei dem das Gas 20' von der Bruchstelle des Rohres entfernt zum Austritt kam und zu Vergiftungserscheinungen führte, war es gerade das erwärmte Zimmer, in dem die Gaseinströmung zu Stande kam. Je mehr in diesem Zimmer geheizt wurde, desto stärker war das Eindringen des Gases. Als dagegen dieses Zimmer verlassen worden war und deshalb ungeheizt blieb, dagegen das benachbarte noch geheizt wurde, hörte die Gasausströmung in dem ersten Zimmer völlig auf, stellte sich dagegen in dem nun erwärmten zweiten Zimmer ein.

Op bldz. 60 schrijft SOYKA:

An diese durch Temperaturdifferenzen hervor gerufene Strömungen der Grundluft müssen sich jene Vorkommnisse anschliessen, bei denen Leuchtgas unterirdisch auf weite Strecken sich verbreitet und schliesslich in die Häuser, in bewohnte Räume dringt und dort zu Vergiftigungen Veranlassung gibt. Derartige Gasausströmungen, bei denen das Gas gewöhnlich nicht an Ort und Stelle des Röhrenbruchs austritt, sondern grössere Strecken bis zu 30 Meter im Boden zurücklegen musste, ereignen sich was zuerst VON PETTENKOFER hervorgehoben wurde, fast ausschliesslich im Winter" etc.

Dan volgt beschrijving van verschillende gevallen van lichtgasvergiftiging in huizen, waarin geen gasleiding was aangelegd.

Ook de wind blijkt invloed op de beweging van de bodemlucht te hebben. De lucht dringt bij wind onder hooger druk uit den bodem uit het huis dan bij windstilte.

Ten slotte heeft ook de vochtigheid van den grond, het bevroren zijn van de oppervlakkigste grondlagen invloed op bedoelde luchtbeweging. Dr. M. W. PIJNAPPEL gaf in 1901 in „Mannen en vrouwen van beteekenis in onze dagen" een levensbeschrijving van MAX VON PETTENKOFER, waarin hij op bldz. 172 uitvoerig het geval van lichtgasvergiftiging in de pastorie wordt beschreven. Dr. PIJNAPPEL voegt daaraan toe: „De ervaring is leerzaam en dubbel de aandacht waard, omdat het *gas in den bodem zijn karakteristieke lucht grootendeels verliest*, zoodat men aan zijn aanwezigheid niet zoo gemakkelijk herinnerd wordt".

PETTENKOFER heeft dus op duidelijke wijze den luchtstroom uit den bodem door den vloer heen naar het huis aangetoond, welke stroom door verhoogde kamertemperatuur, verlaagde buitentemperatuur (meeste gevallen in den winter), door wind, door bevroren, eventueel nat zijn van de oppervlakkige grondlagen buitenshuis, wordt versterkt.

Door de mededeeling van dr. DE JONGH en prof. LAQUEUR kan hierop nog weer eens de aandacht gevestigd worden, terwijl de opmerking van dr. PIJNAPPEL, heeren gasautoriteiten opnieuw onder de aandacht werd gebracht.

Kollum, 27 Juli 1930.

H. DE JAGER, arts.